

Tartu Ülikool
Usuteaduskond

Maris Altsoo

**ROHINGYADE ÕIGUSLIK OLUKORD POLIITILIS-RELIGIOOSSEST
VAATEPUNKTIST**

Bakalaureusetöö

Juhendaja
Mart Altsoo

Tartu 2014

Sisukord

Sissejuhatus	4
I Piirkonna ajalugu	7
1.1. Myanmar	7
1.2. Arakani maakond	9
II Rohingyad	12
2.1. Islam Arakanis ja rohingyade päritolu	12
2.1.1. Rohingyade põlvnemine	16
2.1.2. Vastuargumendid mõiste “rohingya” olemasolust enne 1950. aastat	17
2.1.3. Pooltargumendid mõiste “rohingya” pärimisest iidsest Arakanist	19
2.2. Õiguslik olukord	20
2.2.1. Iseseisvumiseelne olukord	20
2.2.2. Iseseisvumisjärgne võitlus	21
2.2.3. Situatsioon õiguslikust aspektist	22
2.3. Tänapäev	24
Kokkuvõte	25
Allikad ja kirjandus	27
Lisad	32
Summary	34

“The greatest threats to global security today come not from the economic deficiencies of the poorest nations but from religious, racial (or tribal) and political dissensions raging in those regions where principles and practices which could reconcile the diverse instincts and aspirations of mankind have been ignored, repressed or distorted... Diversity and dissent need not inhibit the emergence of strong, stable societies, but inflexibility, narrowness and unadulterated materialism can prevent healthy growth.”¹

Daw Aung San Suu Kyi,
(Nobeli preemia laureaat, 1991)

¹ Täna ei ole rahvusvahelisele julgeolekule suurimaks ohuks mitte vaeste riikide majanduslikud puudused, vaid religioossed, rassilised ja poliitilised lõhed, mis valitsevad nendes piirkondades, kus ignoreeritakse, represseeritakse või moonutatakse neid põhimõtteid ja tavasid, mis võiksid ühendada inimkonna mitmekülgseid instinkte ja püüdlusi. Mitmekesisus ja eriarvamused ei pea pidurdama tugevate ja stabiilsete ühiskondade teket, kuid jäikus, piiratus ja puhas materialism võivad takistada loomulikku kasvu.

Sissejuhatus

Töö uurimisfookuses on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) poolt maailma tagakiusatumaks rahvusgrupiks nimetatud muslimite vähemuse rohingyade õiguslik olukord budistlikus Myanmaris² Arakani³ maakonnas ning uurijate interpretatsioonid rohingyade ajaloost ja geograafilisest põlvnemisest.⁴

Tänapäeva Myanmar on ajalooliste traditsioonide ja kireva kultuuriga mitmekülgne riik Aasias. Etnilised vähemused ja põlisrahvad moodustavad umbes kolmandiku riigi 52 miljonist elanikust, kellest on hinnanguliselt 2 miljonit hiinlased ja indialased. Kuigi budism on Myanmaris endiselt valdav usk, on seal üsna suur hulk kristlaste ja muslimite vähemusi.⁵ See etniline mitmekesisus on aga saanud riigile ka üheks suurimaks tulipunktiks.

Teema valiku põhjendus

Teema valikul oli suureks mõjutajaks autori pikaajaline isiklik huvi Kagu-Aasia piirkonna vastu ning kahe usugrupi vaheline problemaatiline olukord. Kuna uurimistöö kirjutaja kõrvalerialaks on olnud riigiteadused, siis on soov ühendada lõputöös omavahel religiooni käsitus poliitilise temaatikaga.

Rohingyade olukorra kohta ei ole avaldatud ühtegi eestikeelset uurimust, mistõttu soovib autor tekitada oma tööga Eestis suuremat huvi sealse situatsiooni vastu. Töö koostajal on olnud võimalus fookuses olevat riiki külastada, mis kergendab suhestumist piirkonnaga.

² Myanmar - teise nimega Birma. Töö autor kasutab riigi praegust ametlikku nime Myanmar.

³ Arakan - tänapäevase nimetusega Rakhine. Et vältida segadust, kasutab autor töös läbivalt Arakani nimetust.

⁴ **Abbar**, C R. "Multilevel Approaches to Human Security and Conflict Management: The Rohingya Case." NTS Policy Brief (2013): 2.

⁵ **Smith**, Martin. *Burma (Myanmar): the Time for Change*, Minority Rights Group International, 2002, 3.

Eesmärk

Arakani maakonna varase ja moodsa ajaloo tõlgendused on laialdaselt vaidlustatud. Ajalooline küsimus, kellel on õigus pärismaisusele lisaks etnilistele budistidele, on sügavalt vastuoluline.⁶ Kuna tänapäevase konflikti juured ulatuvad ajalukku, on töö eesmärgiks selgitada, kes on rohingyad, võrrelda erinevate uurijate käsitlusi nende põlvnemisest ja leida põhjuseid, milles seisneb niivõrd tugev vastuolu. Et sellest kõigest paremini aru saada, on antud ülevaade piirkonna ajaloost.

Töö teiseks eesmärgiks on anda lugejale üldülevaade rohingyade õiguslikust saatusest, lähtudes rahvusvahelistest õigustest. Üha uute ähvardavate sündmuste tõttu on rohingyade olukord hetkel väga aktuaalne. Autor ei püüa siinkohal leida lahendust nende probleemile, küll aga vaadelda probleemi tõsidust.

Meetod ja allikate valim

Töö on referatiivne uurimus, mis võrdleb erinevate autorite käsitlusi Arakani ajaloo ja rohingyade põlvnemise kohta. Kokku on kombineeritud 15 uurija interpretatsioonid, mis on liigitatud vastavalt nende lähenemisele. Allikate valim lähtub uurijate taustast ning seisukohtadest, püüdes avada erinevaid vaatepunkte.

Probleemi senisest uuritusest

Rohingyade probleem on rahvusvahelisel areenil küllaltki aktuaalne, teemat on kajastatud rohkem igapäevauudistes, kuid ka teaduslikes artiklites. Eestis ei ole ühtegi sellekohast uurimust ega ülevaadet avaldatud.

⁶ **Hassan**, Tirana, Matthew F Smith, Richard Pearshouse. *The Government Could Have Stopped This*, Human Rights Watch, 2012, 16.

Töö koostamisel ette tulnud raskused

Tänu aastakümneid kestnud isolatsioonile puuduvad siiani usaldusväärsed antropoloogilised või sotsioloogilised uurimused, mistõttu ei saa kindel olla, et kõik allikad on täiesti usaldusväärsed, seega tuleb neid vaadelda allikakriitiliselt.

Struktuur

Töö on jaotatud kahte suuremasse peatükki. Esimene neist annab ülevaate Myanmar ja Arakani maakonna ajaloost, et luua üldpilt geograafilisest asetusest ja sündmuste kronoloogilisest kulgemisest. Teine peatükk võrdleb erinevate uurijate välja pakutud konkreetseid teemakäsitlusi ning nende töödes leiduvaid järeldusi ja kontseptsioone. Samuti annab peatükk ülevaate rohingyade õiguslikust olukorrast nii riigi iseseisvumiseelisel kui -järgsel ajal ja kirjeldab tänapäevast olukorda.

I Piirkonna ajalugu

Myanmari ajalooline taust on oluline aspekt, et mõista tänapäeva sündmusi. Käesolevas peatükis on lahti seletatud piirkonna ajalugu kronoloogilises järjestuses. Esimene alapeatükk keskendub Myanmari riigile ja teine alapeatükk loob ülevaate Arakani maakonna ajaloost.

1.1. Myanmar

Myanmari Liidu Vabariik on suveräänne riik Kagu-Aasas, mis piirneb Bangladeshi, India, Hiina, Laose ja Taiga.⁷ Riigi ajalugu on alati olnud vastuoluline. Juba iidsetel aegadel esitasid Myanmari inimesed oma lugudes, lauludes ja luuletustes erinevaid nägemusi.

Esimesed inimesed Kesk-Aasiast asusid nüüdsetele Myanmari aladele elama arvatavasti esimesel aastatuhandel eKr. Pika ajaloo jooksul on neil aladel kokku puutunud mitmed erinevad grupid ja tsivilisatsioonid, mis on loonud Myanmarist kontrastse keskkonna.⁸

9. sajandil tõusis esile bamari hõim, kes asutas võimsa Pagani kuningriigi (tänapäeval Bagan). Vanad linnriigid andsid teed ühtsemale haldamisele, mille kõrghetk oli kuningas Anawratha valitsemise ajal kui ta ühendas 1057. aastaks kogu Myanmari. Järgnevad kuningad ehitasid tuhandeid pagoode, kloostreid, raamatukogusid ja koole. Oluliseks said riisitootmine ja kaubandus.⁹

⁷ Lisa 1, Myanmari kaart.

⁸ "History of Burma. From a Multi-Ethnic Perspective." *The Curriculum Project*, 2007, 9.

⁹ **Frasch**, Tilman. "Pagan and Early Burma." *International Institute of Asian Studies* nr. 25 (2001).

Myanmari laienemine 18. sajandi lõpus põhjustas tüli Hiinaga. Maha Bandula Assami (Myanmari väepealik 1780—1825) vallutused 1824. aastal viis Myanmari kokku Suurbritanniaga, kes oli valmis riiki okupeerima. Kui esimene Inglise-Birma sõda peeti selleks, et taastada territoorium, mille Myanmar oli Briti-Indialt ära võtnud, siis kolmanda sõja lõppedes (1886) oli Myanmar Suurbritannia poolt annekteeritud. Britid ei pidanud Myanmari riigiks, mida nad kindlasti valitsema oleksid pidanud, vaid turuks, mille nad pidid endale saama, et Hiinaga soodsalt kaubelda. 1886 tegid britid Myanmarist India provintsi ning nõudsid riigi ülesehituses suuremaid muudatusi. Sellele suutis lõpu teha revolutsiooniline juht Aung San, keda peetakse “Myanmari isaks”.¹⁰ 1947. aasta jaanuaris kauples ta britidelt välja Myanmari iseseisvuse. Samuti sõlmis Aung San kokkuleppe riigi etniliste rahvustega ühtsema Myanmari nimel.¹¹

Aastail 1962-1988 juhtis riiki kindral Kindral Ne Win, algselt sõjaväe juhina, hiljem isehakanud presidendina ning lõpuks tähtsa poliitilise figuurina. Kuigi enamik rahvuslikul tasemel Thein Seini¹² poolt määratud isikuid on endised või praegused sõjaväe ohvitserid, on valitsus alustanud hulgaliselt poliitilisi ja majanduslikke reforme, mis viivad pikka aega isoleeritud riigi märkimisväärse avanemiseni.¹³

Viimase 2000 aasta jooksul on üle Myanmari piiride rännanud paljud etnilised grupid. Tulemuseks on muster kultuurivahetusest ja inimasustusest, mis sarnaneb paljudes piirkondades rohkem mosaiigiga kui kaardiga homogeensetest

¹⁰ **Rampersad**, Asha. “The Aung Sauns of Myanmar.” *Lee Kuan Yew School of Public Policy* (2013), 1.

¹¹ **Godrej**, Dinyar. “A Short History of Burma.” *New Internationalist Magazine*, 2008. <http://newint.org/features/2008/04/18/history/> (15.03.2014).

¹² Thein Sein on Myanmari poliitik ja endine sõjaväeülem, kes on alates 2011. aasta märtsist Myanmari president. Aastatel 2007-2011 oli ta peaminister ning teda peetakse praeguses valitsuses mõõdukaks ja reformimeelseks. “The World Factbook,” Central Intelligence Agency, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bm.html> (20.03.2014).

¹³ “The World Factbook,” Central Intelligence Agency, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bm.html> (20.03.2014).

või lihtsasti eraldatavatest piirkondadest.¹⁴ 1935. aastal brittide poolt läbi viidud (seni viimaseks jäänud) rahvaloendus tuvastas 13 etnilises sugukonnas koguni 135 keelelist alarühma.¹⁵

1.2. Arakani maakond

Rohingyad elavad Arakani maakonna¹⁶ loodeosas, Buthiadaungi ja Mangadawi valdades.¹⁷ Terve Arakani regioon on ülejäänud Myanmarist eraldatud põhjast lõunasse jooksva Yuma mäeahelikuga.¹⁸ Ala, mis külgneb Nafi jõega ja moodustab piiri Bangladeshiga, kutsutakse Mayu regiooniks.¹⁹

Arakani piirkonna suurus on üle 21 700 ruutkilomeetri ja elanikkond peaaegu 2 miljonit.²⁰ 43,5% inimestest elab alla vaesuspiiri, mis teeb Arakanist ühe vaeseima piirkonna Myanmaris.²¹

Ajaloolaste allikate põhjal olid esimesed inimesed Arakanis *proto-australoidid*, keda kutsuti negriitodeks²² ning kes asusid sinna elama kiviajal. On

¹⁴ “Burma in 2010: a Critical Year in Ethnic Politics.” nr. 1 Burma Policy Briefing (Juuni 2010): 5.

¹⁵ *Ibid.*, 15.

¹⁶ Lisa 2, Arakani maakonna kaart.

¹⁷ **Smith**, Matthew, Taylor Landis. Policies of Persecution. Ending Abusive State Policies Against Rohingya Muslims in Myanmar. Fortify Rights, 2014, 16.

¹⁸ **Yunus**, Mohammed. *A History of Arakan (Past & Present)*, Chittagong: University of Chittagong, 1994, 7.

¹⁹ **Chan**, Aye, Shw **Zan**. “Influx Viruses.” (2005): 18.

²⁰ **Chowdhury**, Dr Mohammed Ali. “The Advent of Islam in Arakan and the Rohingyas.” *Kaladan Press Network*, 22.10.2006. <http://www.kaladanpress.org/scholar-column-mainmenu-36/36-rohingya/217-the-advent-of-islam-in-arakan-and-the-rohingyas> (04.04.2014).

²¹ **Hassin**, Tirana, Matthew F **Smith**, and Richard Pearshouse. *The Government Could Have Stopped This*, Human Rights Watch, 2012, 16.

²² Termin “negriito” viitab mitmetele etnilistele gruppidele, kes asustasid Lõuna-Aasia isoleeritud osi. Olles üks vähem tuntud inimgrupe, pole suudetud nende päritolu lõplikult kindlaks teha. Bhasin, M K. “Indian Anthropology” (21.10.2007): 7, 8.

mainitud, et nad olid tuntud *rakhasha* (Pali) või *rakhshasa* 'na (Sanskrit), mis tähendab kannibale. Mohammed Sheikh Anwar kirjeldab, et nad olid tumedanahalised ja sarnanesid aafriklastele.²³

Arakani peeti iidsetel aegadel Põhja-India laienduseks. Mõned allikad väidavad, et Arakani territooriumi asustasid suuresti indialased kuni 10. sajandini, mil üks esimesi Tiibeti-Birma hõime sisenes tänapäeva Myanmar ja uusasukad segunesid algsete asustajatega ning moodustus Arakani kuningriik.²⁴ Esimesed Arakani kuningad olid indo-aarialased Gangese orust. Indo-aarialasi määratletakse üheks Hindustani poolsaare rahva liikmeks, kes räägivad indo-euroopa, sh hindu, bengali, pandžabi jt keeli. Indo-aarialaste, mro ja thek rahvaste asulad ulatuvad ajas tagasi kuni 3323 aastat eKr. Indo-aaria rahvad valitsesid Arakani mitme sajandi vältel enne birmalaste saabumist, keda tänapäeval kutsutakse rakhiinideks.²⁵

Rakhiinid asustasid Arakani 10. sajandil ja moodustasid järgneval perioodil enamuse elanikkonnast.²⁶ Ajalooallikates on siiani mitmeid lünki, mis vajavad täitmist, kuid kohalikud elanikud, kellest hinnanguliselt enamus on hindud, India dünastiate valitsuse all, paistavad olevat sulandunud või, nagu tšiniid ja mrod, lihtsalt kolinud kaugesse metsa- või mägi piirkonda.²⁷

Rakhiinid nagu ka nende burmanitest esivanemad, on theravadha või hinayana budistid. Budismi juured Arakani maakonnas ulatuvad 11. sajandisse,

²³ **Anwar**, Mohammed Sheikh. "The Bitter Truth: Who's Sneaking Into Arakan, Rakhine or Rohingya? (Part 1)." *Rohingya Blogger*, 12.09.2012. <http://www.rohingyablogger.com/2012/09/the-bitter-truth-whos-sneaking-into.html> (02.03.2014).

²⁴ **Hassan**, Tirana, Matthew F Smith, and Richard Pearshouse. *The Government Could Have Stopped This*, Human Rights Watch, 2012, 17.

²⁵ **Aurther**, Maung. "Arakan History Simplified (Part 1)." *Rohingya Blogger*, 06.04.2013. <http://www.rohingyablogger.com/2013/04/arakan-history-simplified-part-1.html> (15.02.2014).

²⁶ *Ibid.*

²⁷ **Smith**, Martin. "The Muslim Rohingya of Burma" (1995): 3.

aega millal esimene Myanmaris kuningas Anawrahta vallutas budistidest moni'de²⁸ kuningriigi Alam-Myanmaris ning viis sadu munkasid ja õpetlasi oma pealinna Pagani.

Aastal 1404, kui Põhja-Myanmaris Ava kuningriik vallutas Arakani kuningriigi, põgenes Arakani kuningas Naramithla Bengali, kus ta elas paguluses aastani 1430. Naastes asutas Naramithla Mrauk-U, mis sai Arakani pealinnaks.²⁹

Aastani 1784 oli Arakan iseseisev riik, peamiselt tänu oma geograafilisele positsioonile.

Esimene Inglise-Birma sõda aastatel 1824–1826 viis Arakani territooriumi Briti koloniaalvalitsuse alla kuni Myanmaris iseseisvumiseni aastal 1948.³⁰ koloniaalperioodil sai Mrauk-U asemel pealinnaks Sittwe.

Kui üldine olukord Myanmaris võib näida tõusvas joones arenev, siis situatsioon Arakani maakonnas on pigem samm tagasi. Rahvuspoliitika Arakanis kujutab endast riigi kõige tõsisemat ühiskondlikku valupunkti.³¹ Etnilised arakanid ei ole maakonna ainsad elanikud. Lisaks kristlastele ja budistidele (tšinidele, mrodele ja teistele mägirahvastele) on seal märkimisväärne hulk muslimeid, kelle arv jääb 700 000 ja 1,5 miljoni vahele. Kõige rohkem elab muslimeid Bangladeshi piiri ääres, kus nad on viimastel aastatel laiemalt tuntuks saanud ühise nime all rohingyad, kelle identiteet on tekitanud palju poleemikat.³²

²⁸ Mon'id pärinevad Kambodžast ja on üks esimesi etnilisi gruppe Arakanis.

Bischoff, Roger. "Buddhism in Myanmar: A short History." Buddhist Publication Society, Kandy (1995): 11.

²⁹ **Hassan**, Tirana, Matthew F Smith, and Richard Pearshouse. *The Government Could Have Stopped This*, Human Rights Watch, 2012, 17.

³⁰ **Pearn**, B R. "Arakan and the First Anglo-Burmese War 1824-25" 4 (1944): 27.

³¹ "Burma in 2010: a Critical Year in Ethnic Politics." nr.1 Burma Policy Briefing (Juuni 2010): 18.

³² **Smith**, Martin. *Burma (Myanmar): the Time for Change*, Minority Rights Group International, 2002, 18.

II Rohingyad

Rohingya muslimeid koheldakse budistlikus Myanmaris kui kodakondsuseta isikuid. Valitsus ei luba neil abielluda ilma ametivõimude loata ning piiratud on reisimine, hariduse saamine ja töövõimalused, mistõttu paljudest rohingyadest on saanud pagulased. 1982. aasta Myanmaris kodakondsuse seaduses, mis annab õigused kodakondsusele valitsuse poolt välja kuulutatud 135 rahvuslikule grupile, on rohingyad välja jäetud. Selline kodakondsuseta olek soosib nende diskrimineerimist ja inimõiguste rikkumist ning sunnib neid migreerima Bangladeshi, Malaisiasse, Taisse või Saudi-Araabiasse.³³ Kuna õiguslikust aspektist on peamiseks küsimuseks kas rohingyad on põlisrahvad või immigrandid, on käsitlus nende pärinemisest vägagi oluline.

Käesolev peatükk jaguneb kolmeks alapeatükiks. Esimene neist annab ülevaate islami asustusest ja rohingyade põlvnemisest, võrreldes erinevate uurijate käsitlusi Arakani ajaloo kohta. Teine osa selgitab õiguslikku olukorda nii iseseisvumiseel- kui järgsel perioodil. Kolmas alapeatükk kirjeldab rohingyade situatsiooni tänapäeval.

2.1. Islam Arakanis ja rohingyade päritolu

Erinevalt budismist on islami asustust ja mõju Arakanile tunduvalt raskem kindlaks teha ning paistab, et see on pärit erinevatest allikatest. Mitmed ajaloolased ja islamiteadlased on leidnud tõendeid muslimite kohalolust ja asundustest Arakani rannikul juba 8. ja 9. sajandil. Arvatakse, et esimesed

³³ **Al Faruque**, Abdullah. "Plight of Rohingya Refugees in Bangladesh: Legal Aspects of the Problem." *Life in Locker the State of the Rohingyas in Bangladesh*, 2013, 11.

saabujad olid araabia meremehed, kaupmehed ja juhuslikud vaimulikud.³⁴ Chittagongist pärit Bangladeshis majandusteadlane Muhammad Yunus nendib, et muslimi kogukonna pikka ajalugu ei peaks eitama ükski erapooletu ajaloolane, kuid fakt on see, et nende arvukus ja võim kasvas oluliselt Mrauk-U dünastia loomisel.³⁵

Ajaloolane Moshe Yegar kirjutab oma teoses "Muslims of Burma", et muslimite Aasiasse sattumise periood laienes kuni 15. sajandi lõpuni. Muslimitest kaupmehed jagunesid India rannikualadele ning riikidesse idas, jäid mitmetesse paikadesse elama ja lõid kaubanduskolooniaid. Nende keskuseks sai Bengal kust kaubeldi Myanmaris ja Malabari, Ceyloni ja Malacca linnadega. Yegar mainib, et esimesed muslimikolooniad olidki just selliste kaupmeeste kolooniad.³⁶ Professor Abid Bahari koostatud Arakani kronoloogiast selgub, et 788. aastal Arakani India Chandra kuninga Mahat Sing Daya valitsemise ajal kirjutati kuninglikus kroonikas, kuidas mitmed araabia laevad sõitsid Ramree saare lähistel karile. Ellujäänud saadeti Arakani ja nad asusid küladesse elama. Sarnaseid araabia asustusi on tuvastatud ka teistes Lõuna-Chittagongi osades.³⁷ Aastatel 785-957 asusidki araabia kauplejad elama nii Arakanis kui Chittagongis. 788. aastal, pärast araabia merekauplejate saabumist pöörasid nad paljud kohalikud india lased islamismi. Samas segunesid ka islamisse pöördunud hiljem piirkonda asujatega.³⁸ Arakani ajaloolase Jacques P. Leideri sõnul on aga väga ebatõenäoline, et araabia laevad sõitsid Arakani rannikul karile ning ta väidab, et see on puhtalt müüt.³⁹

³⁴ **Smith**, Martin. "The Muslim Rohingya of Burma" (1995): 3.

³⁵ **Yunus**, Mohammed. *A History of Arakan (Past & Present)*, Chittagong: University of Chittagong, 1994, 8.

³⁶ **Yegar**, Moshe. *The Muslims of Burma*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1972, 12.

³⁷ **Bahar**, Abid. *Burma's Missing Dots*, Xlibris, 2010, 209.

³⁸ **Anwar**, Mohammed Sheikh. "The Bitter Truth: Who's Sneaking Into Arakan, Rakhine or Rohingya? (Part 1)." *Rohingya Blogger*, 12.09.2012. <http://www.rohingyablogger.com/2012/09/the-bitter-truth-whos-sneaking-into.html> (02.03.2014).

³⁹ **Leider**, Jacques P. "Rohingya - a Historical and Linguistic Note" (2012), 2.

Ajaloolane Khin Maung Saw, kes on Arakani osariigist pärit budist on samuti selle teooria vastu, nimetades seda alusetuks. Tema kohaselt algas muslimite asustus palju hiljem, mitte enne 14. sajandit Chittagongis ja et enne Mrauk-U dünastia loomist oli Arakanis väga vähe muslimitest asunikke. Lisaks sellele polnud nad arakanlased, vaid hoopis välismaalased.⁴⁰

Nii ajaloolase Aye Chani⁴¹, kes on laialdaselt tuntud rohingyade-vastane kui Maung Saw' arvates sai õige muslimite asundus alguse alles pärast seda, kui Min Saw Mun naases Arakani troonile Gauri sultani abiga (1430).⁴² Mrauk-U's olid mõned muslimite väed, et kaitsta Min Saw Muni Myanmaris sissetungi eest. Neid kutsuti kamaniteks, mis tähendab pärsia keeles vibukütte. Nende järeltulijad elavad siiani Arakani osariigis, enamjaolt Akyabi piirkonnas ja Rambree saarel. Praeguseks on nad Arakani ühiskonda sulandunud ning erinevad arakanlastest ainult usu ja jume poolest. Kamanid tunnevad väga hästi arakani keelt, kirjandust ja budistlikke traditsioone. Paljudel neist on Myanmaris või Arakani päritolu nimed. Oma muslimi nimesid kasutavad nad väga harva.⁴³

Maung Saw kirjutab, et aastal 1404, kui Põhja-Myanmaris Ava kuningriik vallutas Arakani kuningriigi, põgenes Arakani kuningas Naramithla Bengali, kus ta elas paguluses aastani 1430. Eksiilis olles puutus kuningas Bengali linnas Guar'is kokku islamiga ning selle mõju peegeldus tema naasmisel Arakani, kui ta lõi budismi-islami hübriidreligiooni ja asutas Mrauk-U, mis sai Arakani pealinnaks. Mrauk-U asutamisega põimused Pärsia, India ning ka idapoolsete budismimaade traditsioonid.⁴⁴

⁴⁰ **Saw**, U Khin Maung. "On the Evolution of Rohingya Problems in Rakhine State of Burma" (2009): 26.

⁴¹ **Chan**, Aye. The Development of a Muslim Enclave in Arakan (Rakhine) State of Burma (Myanmar). Vol. 3, SOAS Bulletin of Burma Research, 2005, 3.

⁴² **Saw**, U Khin Maung. "On the Evolution of Rohingya Problems in Rakhine State of Burma" (2009): 27.

⁴³ *Ibid.*, 28.

⁴⁴ **Hassan**, Tirana, Matthew F Smith, and Richard Pearshouse. *The Government Could Have Stopped This*, Human Rights Watch, 2012, 17.

Professor Bahari arvates oli Mrauk U dünastia loomine Mrohaungi linnas Lamro jõe lähedal 1433. aastal suure rohingya kogukonna ja kultuuri algus Arakanis. Mrohaungist sai rahvarikas sadamalinn, mille kohta öeldi: “Ehitatud küngastele keset riisivälju, lõigendatud kanalitega, mis täitsid tänavate funktsiooni”. Kindral Sindi Kahni järgijad asusid elama Mrohaungi ja selle äärealadele. Sel ajal asusid rohingyad elama Mrauk-U linna kaguosa piirkonda nimega Kalapanzani kaubasadamasse Bandari.⁴⁵

Arakani ajaloos esineb mitmetel kuningatel muslimi tiitel. Maung Saw aga väidab, et muslimi tiitli või nime võtmine ei tähendanud ega tähenda siiani, et inimene peab olema muslim. Ta rõhutab, et kõik Mrauk-U dünastia kuningad olid budistid, kellest mõned võtsid endale muslimi tiitli, kuna Mrauk-U linna asutaja Min Saw Mun tahtis näidata oma tänu Gauri sultanile, kes aitas tal naasta Arakani troonile aastal 1430.⁴⁶

15. sajandil, kopeerisid ja kasutasid Arakani kuningad islami tunnustega münte ja Bengali münte, 17. ja 18. sajandil kasutati diplomaatilises suhtluses pärsia keelt ja Mughali-Arakani sõjad Ida-Bengalis andsid tõuke aktiivsele orjakaubandusele.⁴⁷

Chani arvates kasvas muslimite kogukond 17. sajandil Bengali orjadega, kes toodi Bengalist sisse tööjõuks.⁴⁸

Peale esimest Inglise-Birma sõda (1824–1826) langes Arakani territoorium Briti koloniaalvalitsuse alla ning Arakani ja Bengali vahel ei eksisteerinud poliitilist piiri. See kutsus esile elanikkonna liikumisi Chittagongi või Ida-Bengali

⁴⁵ **Bahar**, Abid. *Burma's Missing Dots*, Xlibris, 2010, 209.

⁴⁶ **Saw**, U Khin Maung. “On the Evolution of Rohingya Problems in Rakhine State of Burma” (2009): 17.

⁴⁷ **Hassan**, Tirana, Matthew F Smith, and Richard Pearshouse. *The Government Could Have Stopped This*, Human Rights Watch, 2012, 17.

⁴⁸ **Chan**, Aye. The Development of a Muslim Enclave in Arakan (Rakhine) State of Burma (Myanmar). Vol. 3, SOAS Bulletin of Burma Research, 2005, 3.

ja Arakani vahel. Muslimite populatsioon Arakanis kasvas selle perioodi jooksul märkimismäärselt, aastal 1871 oli neid 58 000, aastaks 1911 aga juba 179 000.⁴⁹

Koloniaalajastul saavutasid Chittagongi immigrandid enamuse Mayu regioonis.⁵⁰ Chan väidab, et chittagonglased tahtsid saavutada Arakanis võimu ning see oli peamiseks migratsiooni motiiviks.⁵¹

Maung Saw nägemusel algas uus peatükk Myanmaris ajaloos migratsiooniga Indiast peale teist Inglise-Myanmari sõda (1852), kui britid vallutasid Lõuna-Myanmari.⁵² Ta liigitab india immigrandid viieks jaotuseks:

1.) alalised elanikud 2.) pikaajalised elanikud, kes tulid õnne otsima selleaegse Kagu-Aasia kõige rikkamasse riiki, kuid pensioniajal eelistasid olla Myanmaris asemel Indias 3.) hooajalised töötajad, kes tulid fikseeritud lühikeseks perioodiks 4.) valitsuse teenistujad ja ettevõtjad, kes tahtsid teenida ja koguda raha, et nemad ja nende pered võiksid alaliselt rikaste inimestena Myanmaris elama jääda 5.) inimesed, kelle tõid britid maale erinevatel põhjustel.⁵³

2.1.1. Rohingyade põlvnemine

Professor Imtiaz Ahmedi järgi on rohingyade põlvnemise kohta kaks teooriat. Üks teooria väidab, et rohingyad on mauri, araabia ja pärsia kauplemise järeltulijad või moguli, türki, pataani ja bengali sõdurid ja sissetõudjad, kes saabusid 9. ja 15. sajandi vahel, abiellusid kohalike naistega ja asusid Arakani piirkonda elama. Seega oleksid rohingyad paljude etniliste ja rassiliste sidemetega

⁴⁹ **Hassan**, Tirana, Matthew F Smith, and Richard Pearshouse. *The Government Could Have Stopped This*, Human Rights Watch, 2012, 18.

⁵⁰ **Chan**, Aye. The Development of a Muslim Enclave in Arakan (Rakhine) State of Burma (Myanmar). Vol. 3, SOAS Bulletin of Burma Research, 2005, 6.

⁵¹ *Ibid.*, 5.

⁵² **Saw**, Khin Maung. "Islamization of Burma Through Chittagonian Bengalis as "Rohingya Refugees"" (2011): 4.

⁵³ *Ibid.*, 5.

segunenud grupp. Selline seisukoht on peamine eelkõige rohingyade poliitilistes organisatsioonides, kaasa arvatud rohingyade muret mõistvate teadlaste hulgas.⁵⁴

Teine teooria räägib, et Arakani maakonna muslimite populatsioon koosneb peamiselt Bengali sisserändajatest kunagisest Ida-Pakistanist, nüüdsest Bangladeshist ja lisaks mõnedest indialastest, kes saabusid Briti perioodil. Selle teooria edasiseks eelduseks on fakt, et kuna enamus neist räägib bengali keele chittagongi murret, siis ei saa nad olla illegaalsed immigrandid Bangladeshist enne 1971. aastat. Sellele teooriale jääb kindlaks Myanmari valitsus, sealhulgas enamus kohalikust budistide populatsioonist.⁵⁵

Mohammed Sheikh Anwar kirjeldab, et juba *proto-australoid*'id, kes olid esimesed inimesed Arakanis, sarnanesid oma tumeda naha poolest rohingyadele.⁵⁶ Nii Auther kui Anwar väidavad, et just indo-aaria rahvad on Rohingyade eellased, sest nad on keeleliselt seotud.⁵⁷

2.1.2. Vastuargumendid mõiste “rohingya” olemasolust enne 1950. aastat

Paljud muslimite liidrid on arvamusel, et 1950. aastatel tundis grupp muslimeid end diskrimineeritud usulise vähemusena Arakanis ning sellel perioodil kogus populaarsust etnilise väljendi rohingya edendamine lihtsalt muslimi või arakani asemel.⁵⁸ Leideri kohaselt löid Arakani muslimid termini

⁵⁴ **Ahmed**, Imtiaz. “The Rohingyas: From Stateless to Refugee” (2010): 2.

⁵⁵ *Ibid.*, 2.

⁵⁶ **Anwar**, Mohammed Sheikh. “The Bitter Truth: Who's Sneaking Into Arakan, Rakhine or Rohingya? (Part 1).” *Rohingya Blogger*, 12.09.2012. <http://www.rohingyablogger.com/2012/09/the-bitter-truth-whos-sneaking-into.html> (02.03.2014).

⁵⁷ **Aurthar**, Maung. “Arakan History Simplified (Part 1).” *Rohingya Blogger*, 06.04.2013. <http://www.rohingyablogger.com/2013/04/arakan-history-simplified-part-1.html> (15.02.2014).

⁵⁸ **Smith**, Martin. “The Muslim Rohingyas of Burma” (1995), 8.

“rohingya”, et eristada end India immigrantidest, kes asusid Myanmaris elama koloniaalajal ja keda sellel põhjusel ei peeta kohalikeks.⁵⁹

Maung Saw on kindlal arvamusel, et mõiste “rohingya” pole ajaloos esinenud enne 1950. aastat. Sama kinnitavad Maung Maung, kes on Myanmaris 7. kuningas, ja ajaloolane Aye Chan. Maung väidab, et 1842. aastal brittide läbiviidud tsensus ei ole kordagi mainitud rohingyasid. Chan märgib, et nad on otsesed järeltulijad Chittagongist ja Ida-Pakistanist, kes migreerusid Arakani koloniaalajal.⁶⁰ Chan toetub oma isa väitele, et seda terminit ei ole leitud ajaloolistest allikatest enne 1950. aastaid, kuid see ei tähenda seda, et muslimite kogukondasid ei eksisteerinud Arakanis enne 1824. aastat.⁶¹

Leider toob välja, et väljendit *rooinga* kasutati esimest korda briti Francis Buchanan-Hamiltoni publitseeritud ettekandes 18. sajandi lõpul. Tema 1799. aastal kirjutatud artiklis “Comparative Vocabulary of Some of the Languages Spoken in the Burma Empire” väitis ta: “Ma lisan kolm dialekti, mida räägitakse Birma impeeriumis, kuid mis on ilmselt tulenenud hindu rahva keelest. Esimest räägivad muhameedlased, kes on Arakanis asunud kaua ja kutsuvad ennast *rooinga*’deks või Arakani pärismaalasteks.”⁶² Buchman kirjeldab neid inimesi hindude ja muslimitena, kellel on bengali dialekt ning kes on on *kala*’d, võõrad või välismaalased.⁶³

Chani kohaselt on rohingya ajaloolased kirjutanud mitmeid traktaate, kus nad väidavad endale põlisrahva staatust, mis on Arakani maakonnas olnud jälgitav rohkem kui tuhat aastat. Kuigi see pole akadeemilises ringkonnas aktsepteeritud fakt, on Myanmaris ja hiljem Ameerika Ühendriikides, Jaapanis ja Bangladeshis

⁵⁹ **Leider**, Jacques P. “Rohingya - a Historical and Linguistic Note” (2012), 2.

⁶⁰ **Chan**, Aye. The Development of a Muslim Enclave in Arakan (Rakhine) State of Burma (Myanmar). Vol. 3, SOAS Bulletin of Burma Research, 2005, 1-2.

⁶¹ **Leider**, Jacques P. “Rohingya - a Historical and Linguistic Note” (2012): 2.

⁶² *Ibid.*, 2.

⁶³ **Saw**, Khin Maung. “Islamization of Burma Through Chittagonian Bengalis as “Rohingya Refugees”” (2011): 11.

varasemalt välja antud raamatuid, mis peaksid kirjeldama ajalugu, aga koosnevad peamiselt väljamõeldud lugudest, müütidest ja legendidest. Need on omakorda filtreeritud rahvusvahelisse meediasse rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu, sh raportitega ÜRO pagulaste ülemvolinikule.⁶⁴

2.1.3. Pooltargumendid mõiste “rohingya” pärinemisest iidsest Arakanist

Yunus kirjeldab oma teoses “History of Arakan”, et termin “Arakan” on kindlasti araabia või pärsia päritolu, tähendades mõlemas keeles sama asja. Arakan on mitmus sõnast *rukna*, mis tähendab sammast. Islami põhiõigusi kutsutakse islami viieks ambaks. Seega tähistab sõna “Arakan” islamimaad või rahu. On raske öelda, millal hakati seda terminit siduma piirkonnaga, mida nüüd tuntakse Arakanina, kuid on peaaegu kindel, et nimi Arakan sai populaarseks pärast muslimite vallutusi aastal 1430.⁶⁵

Väljend “rohingya” on tuletatud sõnast *rohai* või *roshangee*, mis tähistavad muslimite elu vanas Arakanis.⁶⁶ Rohingya kogukonna juht Abu Tahay kirjutab oma teoses “Rohingya Belong to Arakan and Then Burma”, et iidse Arakani nimetus oli Rohang ning inimesed, kes seal elasid, rohingyad, mis tähendaks, et rohingyade nimetus on pärit iidsest Arakanist.⁶⁷

Martin Smith on ajakirjanik ja analüütik, kes on spetsialiseerunud Myanmaris rahvusvähemuste probleemidele. Tema kohaselt tulenevad mõlemad terminid - rohingya ja rakhiin - iidsest tähendusest Arakani kohta, kuid ühte väljendit kasutavad budistid ja teist muslimid. Alates 1950. aastast on kohalikud muslimite liidrid rõhutanud seda uut nimetust oma rahvale, kuid paljud budistidest

⁶⁴ **Chan**, Aye. The Development of a Muslim Enclave in Arakan (Rakhine) State of Burma (Myanmar). Vol. 3, SOAS Bulletin of Burma Research, 2005, 1-2.

⁶⁵ **Yunus**, Mohammed. *A History of Arakan (Past & Present)*, Chittagong: University of Chittagong, 1994, 8.

⁶⁶ *Ibid.*, 11.

⁶⁷ **Tahay**, Abu. Rohingya Belong to Arakan and the Burma. Union Nationals Development Party. 2013, 1.

rakhiinid peavad seda endiselt fabrikatsiooniks ja väljamõeldiseks. Kuigi rakhiinid aktsepteerivad teatud osa birma keelt rääkivate muslimite eksisteerimist Arakani ajaloos, siis inimesed, kes kutsuvad end tänapäeval rohingyadeks, on lihtsalt bengalid, kes sisenesid illegaalselt Myanmaris Briti koloniaalajal või viimase viiekümne aasta jooksul.⁶⁸

2.2. Õiguslik olukord

Hoolimata sellest, et enamik rohingyasid on mitmete andmete põhjal Arakani piirkonnas elanud juba mitmeid põlvkondi, on neil olnud väga raske saada korralikke dokumente nagu sünni- ja abielutunnistused või kodakondsuspaberid. ÜRO pagulaste agentuuri (UNHCR) hinnangu kohaselt on kodakondsuseta rohingyasid rohkem kui 808 000.⁶⁹

2.2.1. Iseseisvumiseelne olukord

1947. aasta põhiseaduse 11. paragrahvis⁷⁰ ei antud värskelt saabunud india immigrantidele kodakondsust, kuid enamik ülejäänud etnilisi vähemusi, sealhulgas rohingyad, said rahvuslikud registreerimise sertifikaadid, mis andis neile täieliku õigusliku staatuse tollaegses poliitilises süsteemis.⁷¹

Lisaks garanteeris põhiseadus kõigile kodanikele religioosse vabaduse. Kui see dokument rõhutas budismi kui valitseva usundi erilist positsiooni Myanmaris kodanike enamuse seas, tunnistas see lisaks teistele religioonidele

⁶⁸ **Smith**, Martin. "The Muslim Rohingyas of Burma" (1995), 8.

⁶⁹ The number includes both persons inside and outside northern Rakhine State. UNHCR Fact Sheet September 2012. The total population of Rakhine State is over 3 million.

⁷⁰ The Constitution of the Union of Burma (1948), Constituent Assembly of Burma, 1948.

⁷¹ **Pugh**, Cresa L. *Is Citizenship the Answer? Constructions of Belonging and Exclusion for the Stateless Rohingya of Burma*, Oxford: University of Oxford, 2013, 14.

võrdväärseks ka islamit. Dokumendi teise peatüki 20. paragrahv kinnitab: “Kõikidel inimestel on võrdne õigus südametunnistuse vabadusele ja õigus vabalt kuulutada ja viljeleda usku avaliku korra, moraali, tervise ja muude käesoleva peatüki sätete suhtes.”⁷² Täiendavad sätted on adresseeritud diskrimineerimist puudutavatele küsimustele, eriti neile, mis põhinesid usul ja nõudsid kõikide kodanike võrdsust.⁷³

2.2.2. Iseseisvumisjärgne võitlus

Rohingyad said tunda religioosset sallivust ja rahu üle kümne aasta, kuni kindral Ne Win'i riigipööre viis 1962. aastal põhiseaduse sätete hülgamiseni. Seejärel tõusis võimule Myanmaris Sotsialistlik Partei, sõjaväeline organisatsioon, mille juhiks oli Ne Win, ning lammutas kõik rohingyade sotsiaalsed alustoad ja poliitilised organisatsioonid. Ne Wini “Myanmari moodi Sotsialism” oli üheks viisiks, kuidas saavutada sunnimeetmeline kontroll ääremaa etniliste kogukondade üle. Selle saavutamiseks pidi ta aga esmalt birmalased orjastama ja vaeseks muutma. Ainult nii toimides oli ta võimeline 1962. aastast alates pidama sõda kõigi “mitte-birmalaste” vastu.⁷⁴ 1978. aastal viis Myanmaris sõjavägi Arakanis läbi operatsiooni “King Dragon” (Naga Min Sitsin Yae). Hukati paljud Rohingyadest tsiviilisikud ning hävitati mitmed mošeed. Selle tagajärjel põgenesid umbes 200 000 Rohingyat naaberriiki Bangladeshis. Samalaadne sündmus leidis aset 1992. aastal, kui sunnitöö, massimõrvade ja tagakiusamise tagajärjel põgenes Bangladeshis samalaadne arv Rohingyasid.⁷⁵

⁷² The Constitution of the Union of Burma (1948), Constituent Assembly of Burma.

⁷³ Pugh, Cresa L. *Is Citizenship the Answer? Constructions of Belonging and Exclusion for the Stateless Rohingya of Burma*, Oxford: University of Oxford, 2013, 14.

⁷⁴ *Ibid.*, 14.

⁷⁵ Zawacki, Benjamin. *Defining Myanmar's "Rohingya Problem."* Vol. 20, Human Rights Brief, 2013, 18.

2.2.3. Situatsioon õiguslikust aspektist

Kogu süsteemi keskmeks on 1982. aasta kodakondsusseadus, mis ei anna rohingya rahvale vähimaidki õigusi kodakondsusele. See asendab kõik varasemad kodakondsuse reeglid⁷⁶ ja jaotab “lojaalsed” elanikud kolme klassi - täieõiguslikud, sidus- ja naturaliseerunud kodanikud.⁷⁷

Täieõiguslikud kodanikud on need, kelle esivanemad asusid sinna elama enne 1823. aastat või kes kuuluvad ühte Myanmaris rohkem kui 130 tunnustatud rahvuslikust grupist, mille hulka ei kuulu aga rohingyad. Siduskodanikud on need, kes on pädevad ja on taotlenud kodakondsust varasema 1948. aasta seaduse järgi. See eeldab seaduste tundmist, mida suudavad vähesed rohingyad, ning veel vähem on neid, kes suudavad nende seaduste põhjal oma õigusi tõestada. Naturaliseeritud kodanikeks võivad saada need, kes elasid Myanmaris aastal 1948 või varem. Kõigi kolme klassi puhul on võimuorganeil õigus kodakondsuse andmisest keelduda, isegi kui seaduses ette nähtud kriteeriumid on selleks täidetud.⁷⁸

Tavaliselt koosneb kodakondsus liberaalse demokraatia mõistes kolmest komponendist - tsiviil- ja poliitilistest õigustest, millele on antud tähendus sotsiaalsete õiguste tagamise kaudu. Individuaalsed õigused tagab tavaliselt tagatud riik, mille kodanik inimene on. Seega on õiguste rikkumisele kõige haavatumad need, kellel pole kodakondsust. Need õigused ei ole tagatud üksikute institutsioonide poolt, vaid nende omavahelise seose kaudu: “See on institutsionalism, poliitiline kuuluvus ja sotsiaalne kaasatus, mis on vajalik, et omada õigusi, eriti inimõigust elule.”⁷⁹

⁷⁶ Reeglid eksisteerisid varasemates kinnitatud seadustes aastatel 1947, 1948 ja 1971. **Zawacki**, Benjamin. Defining Myanmar’s “Rohingya Problem.” Vol. 20, Human Rights Brief, 2013.

⁷⁷ **Zawacki**, Benjamin. Defining Myanmar’s “Rohingya Problem.” Vol. 20, Human Rights Brief, 2013, 18.

⁷⁸ *Ibid.*, 19.

⁷⁹ **Pugh**, Cresa L. *Is Citizenship the Answer? Constructions of Belonging and Exclusion for the Stateless Rohingya of Burma*, Oxford: University of Oxford, 2013, 9.

Universaalne inimõiguste deklaratsioon, sätestab paragrahvis 15, et igal inimesel on õigus kodakondsusele.⁸⁰ Paragrahv 2 ütleb, et igal inimesel on õigus kõikidele deklaratsioonis väljendatud õigustele ilma igasuguse vahetegemiseta rassi, nahavärvi, soo, keele, religiooni, poliitilise kuuluvuse, rahvusliku või sotsiaalse päritolu, varandusliku seisundi, sünnipära või mõne muu staatuse alusel. See diskrimineerimisvastane rõhuasetus on sedavõrd märkimisväärne, et teda võib kohata veel viies rahvusvahelises inimõiguste dokumendis, sealhulgas “Laste õiguste konventsioonis” ja “Naiste diskrimineerimisvastaste vormide kaotamise konventsioonis”. Myanmar on mõlemad konventsioonid ratifitseerinud, tehes nende sätted riigile siduvaks. *Amnesty International*⁸¹ kohaselt on ränk rikkumine, kui “kellelki ära võtta tema õigused staatuse tõttu, mida ei saa muuta, nagu näiteks rass, etniline päritolu või sotsiaalne kuuluvus, mis on sedavõrd keskse tähendusega, et teda ei tohiks sundida seda muutma, kaasa arvatud usk”.⁸²

Lisaks annab Lapse õiguste konventsiooni artikkel 7 lapsele õiguse rahvusele, eriti veel siis, kui muidu oleks laps kodakondsuseta.⁸³ On selge, et Myanmar lepingu ühe osapoolena rikub rangelt rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi, mis puudutavad rohingya laste õigust kodakondsusele.⁸⁴

⁸⁰ United Nations Universal Declaration of Human Rights 1948. United Nations, SiSU, 1949, 17.

⁸¹ Amnesty International (AI) on 1961. aastal loodud valitsusväline rahvusvaheline organisatsioon. Amnesty International. *Riigiportaal*, 04.04.2011 https://www.eesti.ee/est/amnesty_international/ (03.04.2014).

⁸² **Pugh**, Cresa L. *Is Citizenship the Answer? Constructions of Belonging and Exclusion for the Stateless Rohingya of Burma*, Oxford: University of Oxford, 2013, 14.

⁸³ Lapse õiguste konventsioon. *Riigi Teataja* 26.09.1991 <https://www.riigiteataja.ee/akt/24016> (01.03.2014).

⁸⁴ **Pugh**, Cresa L. *Is Citizenship the Answer? Constructions of Belonging and Exclusion for the Stateless Rohingya of Burma*, Oxford: University of Oxford, 2013, 14.

2.3. Tänapäev

Kuigi Arakani maakonna olukord on Myanmaris riigisisene probleem, on see võtnud rahvusvahelised mõõtmed. Viimastel aastakümnetel on Myanmaris valitsuse tegevus nimega “ebaseaduslikud sisserändajad” viinud selleni, et kümned tuhanded rohingyad on põgenenud pagulastena Bangladeshis või teistesse naaberriikidesse.⁸⁵ Bangladeshis šeik Hasina aga nendib, et Bangladeshil ei ole võimalust pakkuda varjupaika pagulastele ega vastutada põgenike eest.⁸⁶

Myanmaris valitsus ei ole suutnud ära hoida vägivaldset, kohalikud omavalitsused ja julgeolekujõud on mõnedel juhtudel toimunud partisanide viisil.⁸⁷ Myanmaris valitsus on avaldanud avalikult arvamust, et rohingyad tuleks riigist välja viia.

Sündmused Arakani osariigis on loonud ähvardava olukorra paljurahvuselise ja mitmeusulise riigi jaoks, kes soovib olla demokraatlik riik peale aastakümneid kestnud eraldatust ja autoritaarset võimu.⁸⁸ Otsustav roll lahenduste leidmisel ja küsimustes, kuidas moraalselt juhtida Arakani maakonda, on president Thein Seinil ja Aung San Suu Kyi'l⁸⁹. Paljud kohalikud vähemused on arvamusel, et poliitilised juhid peavad võtma vastu väljakutse kujundada olukorrast avalik aramus.⁹⁰

⁸⁵ Myanmar: Storm Clouds on the Horizon, International Crisis Group, 2012, 7.

⁸⁶ **Hossain**, Anushay. Suu Kyi's Troubling Silence.” The Daily Beast 27.03.2014 <http://www.thedailybeast.com/witw/articles/2014/03/27/aung-san-suu-kyi-s-silence-on-the-plight-of-muslims-is-mystifying.html> (20.04.2014).

⁸⁷ Myanmar: Storm Clouds on the Horizon, International Crisis Group, 2012, 1.

⁸⁸ *Ibid.*, 1.

⁸⁹ Aung San Suu Kyi on Myanmaris rahvusliku liidri Aung Sani tütar. Suu Kyi on Nobeli rahupreemia laureaat (1991) ja Myanmaris poliitikategelane. **Pletcher**, Kenneth. Aung San Suu Kyi. *Britannica Academic Edition*. <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/43227/Aung-San-Suu-Kyi> (20.04.2014).

⁹⁰ *Ibid.*, 23

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärk on anda ülevaade Myanmaris Arakani maakonnas elava muslimite vähemusgrupi rohingyade õiguslikust olukorrast ja piirkonna ajaloost ning võrrelda erinevate autorite interpreteeringuid nende geograafilisest põlvnemisest. Autor uuris, millised on sellekohased erinevad ajalookäsitlused ja millest need võivad tuleneda.

Töö esimene osa andis üldülevaate Myanmar riigi ja Arakani maakonna piirkonna ajaloost, mis andis konteksti tänapäeval toimuva mõistmiseks.

Töö teises osas on välja toodud 15 erineva taustaga Arakani ajaloo uurija konkreetset teemakäsitlused ning nende töödes leiduvad järeldused ja kontseptsioonid islami tekkest Arakani maakonnas ning rohingyade põlvnemisest. Samuti anti ülevaade rohingyade õiguslikust olukorrast nii riigi iseseisvumiseelsetel kui -järgsel ajal, nende saatusest ja õigusetusest ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni, lapse õiguste konventsiooni ja naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni aktide valguses. Erinevate käsitluste ja konfliktide tõttu on rohingyad, kellest enamusel puudub Myanmar kodakondsus, muudetud kodakondsuseta isikuteks. Olukorras, mis on kestnud juba aastakümneid, ei saa nad kasutada enda puhul riigi kaitset, mille subjektiks on eeskirjad ja tavad, mis kujutavad endast inimõiguste ja põhivabaduse rikkumist.

Erinevatest uurimistöödest ilmneb, et nendes käsitlustes prevaleerib sageli uurija emotsionaalne ja tema enda usulisel taustal põhinev uurimismeetod, mis ei anna piisavalt objektiivset pilti antud piirkonna ajaloost ja rahvastiku põlvnemise kohta. Tekstides on selgelt väljendatud, et üldiselt peetakse Myanmaris muslimit pigem kultuuriliseks kui etniliseks identifitseerimiseks.

Võrreldes kahte vastandlikku käsitlust Arakani ajaloost, tuleb välja väga oluline vahe kahes aspektis. Esimene lähtekoht on nende erinev arusaam sellest, kui kaua on muslimid Arakanis elanud. Rohingyad nõuavad oma pika ajaloo tunnustamist, mis algas rohkem kui tuhat aastat tagasi koos nende sagedase

osalemisega Arakani poliitilisel, majanduslikul ja kultuurilisel areenil. Teisest küljest rõhutavad Arakani budistid muslimite suhteliselt lühikest ajalugu. Tugevaim vastasseis ilmneb teises küsimuses: kas muslimid, kes on elanud Arakanis alates Mrauk-U dünastia ajast (1429) või isegi varem, on õiguslikust aspektist samaväärsed praeguste rohingyadega. Rohingyad usuvad, et need muslimid, kes elasid piirkonnas enne koloniaalaega, olid kindlasti nende esivanemad, kuid Arakani budistid teevad vahet neil muslimitel, kes elasid seal enne koloniaalaega, ja neil, kes immigrerusid Arakani Chittagongi aladelt briti koloniaalvalitsuse ajal. Samuti on tähtis välja tuua, et Arakani budistid arvestavad samade kriteeriumitega, millest lähtub praegune Myanmaris sõjaväeline valitsus: tunnustada inimesi, kes tulid Myanmaris pärast 1823. aastat enne esimese Inglise-Birma sõja algust immigrantidena.

Analüüsi tulemusena saab väita, et vastuolud ajaloo ja rahvuse käsitlustes ning nende subjektiivne kirjeldamine on loonud olukorra, kus muslimid on riigis *de facto* teisejärgulised kodanikud hoolimata rahvusvahelistest inimõiguste konventsioonidest ja põhiõigustest. Seega on olukorra mõistmiseks ja lahendamiseks vajalik jätkata uurimistööd ning seda objektiivselt avaldada.

Allikad ja kirjandus

Ahmed, Imtiaz. "The Rohingyas: From Stateless to Refugee" (2010).

Abrar, C R. "Multilevel Approaches to Human Security and Conflict Management: The Rohingya Case." NTS Policy Brief (2013).

Al Faruque, Abdullah. "Plight of Rohingya Refugees in Bangladesh: Legal Aspects of the Problem." Life in Locker the State of the Rohingyas in Bangladesh, 2013.

Bahar, Abid. Burma's Missing Dots., Xlibris, 2010.

Bhasin, M K. "Indian Anthropology" (21.10.2007).

Bischoff, Roger. "Buddhism in Myanmar: A short History." Buddhist Publication Society, Kandy (1995).

Chan, Aye. The Development of a Muslim Enclave in Arakan (Rakhine) State of Burma (Myanmar). Vol. 3, SOAS Bulletin of Burma Research, 2005.

Chan, Aye, U Shw **Zan**. "Influx Viruses." (2005).

Frasch, Tilman. "Pagan and Early Burma." *International Institute of Asian Studies* nr. 25 (2001).

Hassan, Tirana, Matthew F **Smith**, Richard **Pearshouse**. *The Government Could Have Stopped This. Sectarian Violence and Ensuing Abuses in Burma's Arakan State*, Ameerika Ühendriigid: Human Rights Watch, 2012.

Leider, Jacques P. ““The Muslims in Rakhine and the Political Project of the Rohingyas“.” Yangon, 2012.

Leider, Jacques P. “Rohingya - a Historical and Linguistic Note” (2012).

Pearn, B R. “Arakan and the First Anglo-Burmese War 1824-25” 4 (1944).

Pugh, Cresa L. *Is Citizenship the Answer? Constructions of Belonging and Exclusion for the Stateless Rohingya of Burma*, Oxford: University of Oxford, 2013.

Rampersad, Asha. “The Aung Sauns of Myanmar.” *Lee Kuan Yew School of Public Policy* (2013).

Saw, Khin Maung. “Islamization of Burma Through Chittagonian Bengalis as “Rohingya Refugees“” (2011).

Saw, U Khin Maung. “On the Evolution of Rohingya Problems in Rakhine State of Burma” (2009).

Smith, Martin. *Burma (Myanmar): the Time for Change*, Minority Rights Group International, 2002.

Smith, Martin. “The Muslim Rohingyas of Burma” (1995).

Smith, Matthew, and Taylor Landis. *Policies of Persecution. Ending Abusive State Policies Against Rohingya Muslims in Myanmar*. Fortify Rights, 2014.

Tahay, Abu. Rohingya Belong to Arakan and the Burma. Union Nationals Development Party. 2013.

Yegar, Moshe. The Muslims of Burma, Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1972.

Yunus, Mohammed. *A History of Arakan (Past & Present)*, Chittagong: University of Chittagong, 1994.

Zawacki, Benjamin. Defining Myanmar's "Rohingya Problem." Vol. 20, Human Rights Brief, 2013.

"Burma in 2010: a Critical Year in Ethnic Politics" nr. 1 Burma Policy Briefing (2010).

"History of Burma. From a Multi-Ethnic Perspective.." *The Curriculum Project*, 2007.

Myanmar: Storm Clouds on the Horizon.Docx, International Crisis Group, 2012.

Internetiväljaanded:

Anwar, Mohammed Sheikh. "The Bitter Truth: Who's Sneaking Into Arakan, Rakhine or Rohingya? (Part 1)." *Rohingya Blogger*, 12.09.2012. <http://www.rohingyablogger.com/2012/09/the-bitter-truth-whos-sneaking-into.html> (02.03.2014).

Aurther, Maung. "Arakan History Simplified (Part 1)." *Rohingya Blogger*, 06.04.2013. <http://www.rohingyablogger.com/2013/04/arakan-history-simplified-part-1.html> (15.02.2014).

Chowdhury, Dr Mohammed Ali. “The Advent of Islam in Arakan and the Rohingyas.” *Kaladan Press Network*, 22.10.2006. <http://www.kaladanpress.org/scholar-column-mainmenu-36/36-rohingya/217-the-advent-of-islam-in-arakan-and-the-rohingyas> (04.04.2014).

Godrej, Dinyar. “A Short History of Burma.” *New Internationalist Magazine*, 2008. <http://newint.org/features/2008/04/18/history/> (15.03.2014).

Hossain, Anushay. “Suu Kyi’s Troubling Silence.” *The Daily Beast*, 27.03.2014 <http://www.thedailybeast.com/witw/articles/2014/03/27/aung-san-suu-kyi-s-silence-on-the-plight-of-muslims-is-mystifying.html> (20.04.2014)

Pletcher, Kenneth. Aung San Suu Kiy. *Britannica Academic Edition*. <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/43227/Aung-San-Suu-Kyi> (20.04.2014)

Amnesty International. *Riigiportaal*, 04.04.2011 https://www.eesti.ee/est/amnesty_international/ (03.04.2014).

“The World Factbook.” *Central Intelligence Agency*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bm.html>. (20.03.2014).

Seadused:

Lapse õiguste konventsioon. Riigi Teataja 26.09.1991 <https://www.riigiteataja.ee/akt/24016> (01.03.2014).

The Constitution of the Union of Burma (1948), Constituent Assembly of Burma.

United Nations Universal Declaration of Human Rights 1948. United Nations, SiSU, 1949, 17.

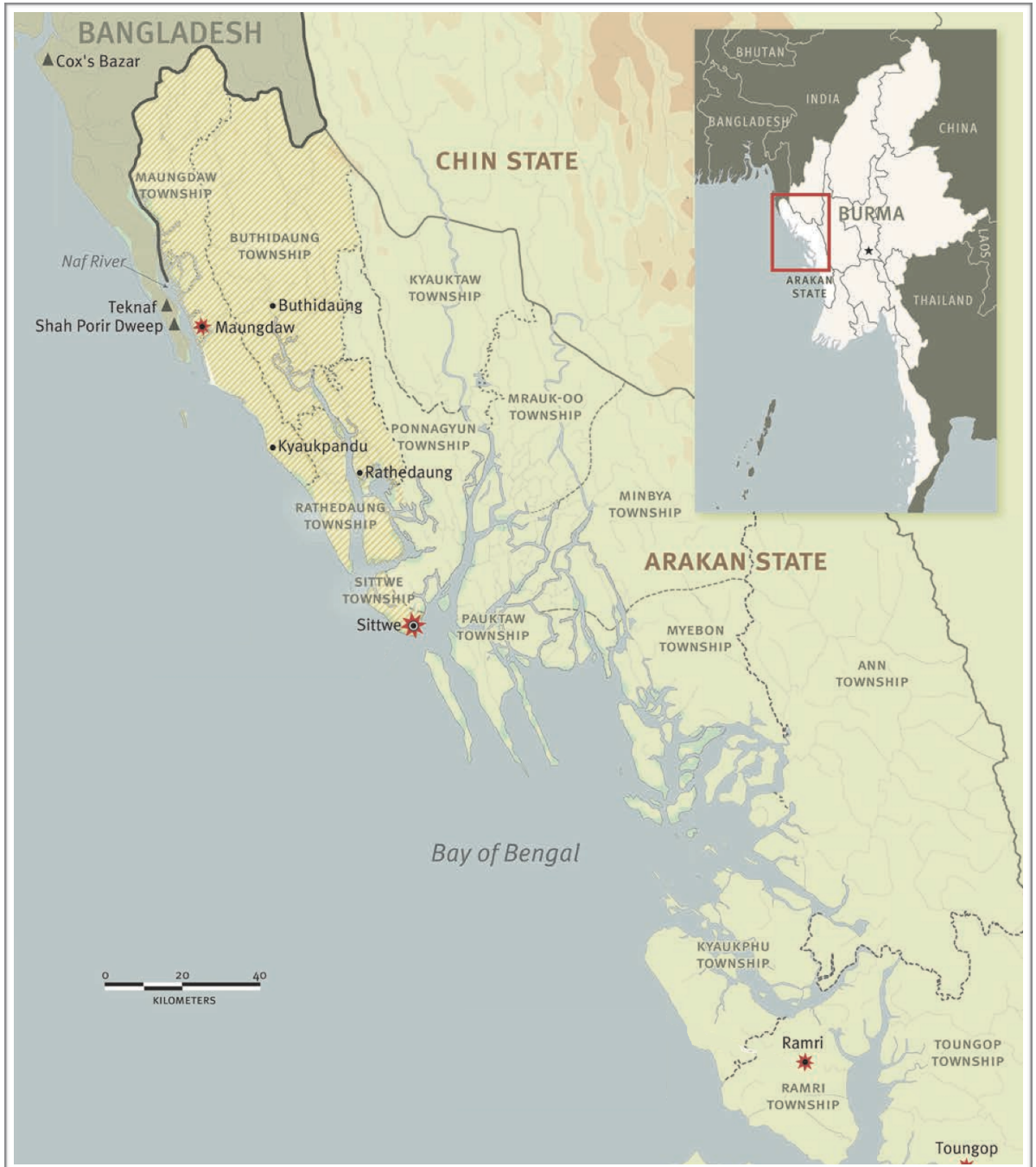
Lisad

Lisa 1. Myanmar ja naaberrigid⁹¹

⁹¹ United Nations, kaart nr. 4168.

Lisa 2. Arakani kaart⁹²

⁹² Human Rights Watch.

Summary

Rights of the Rohingya People from Political and Religious Perspective

This thesis focuses on analysing the socio-political status of the Muslim minority of Rohingya (designated as the world's most persecuted people by the United Nations) in Myanmar with a Buddhist majority, and discussing the varied interpretations of researchers concerning their history and descendance.

Modern Myanmar takes pride in its historical traditions and colourful culture. Ethnic minorities and aboriginal people constitute a third of Myanmar's population of 52 million, with 2 million ethnic Chinese and Indians among them. Although Buddhism remains a majority faith tradition, a large number of Christian and Muslim minority groups are present. Such ethnic diversity is deemed to be the main source of continuing tensions and strife in the country.

This paper consists of two main chapters. The first of these provides a cursory historical overview of the region's history.

The second chapter provides comparisons between specific approaches and interpretations of the subject, and their respective concepts and conclusions. Chapter also provides overview of the socio-political status of the Rohingya people both before and after the independence of Myanmar, as viewed in light of the Universal Declaration of Human Rights, the Convention on the Rights of the Child and the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women.

The origin of differing interpretations of both the early and modern history of Arakan has been much debated. The historical question of which ethnic group besides the Arakan Buddhists should be counted as aboriginal is considered deeply controversial which, in turn, poses problems in the contemporary society. Since the modern conflict has its roots in the past, this study set out to study the discourse on the history of the Rohingya people in order to find explanations for

the wildly differing and highly contradictory interpretations of the history of the Arakan region. To provide necessary background information, a cursory overview of the history and the de jure status of the region were presented.

The secondary aim of this study was to provide the reader with a general overview of the current socio-political status of the Rohingya people as viewed through the prism of international law. The events currently unfolding concerning the Rohingya people in the region make this subject of topical importance and although it is not possible to provide any solutions for these problems herein, the author wishes to emphasise and draw attention to the gravity of the issue.

In order to document previous research and investigate the origins of varied views on this topic, this study references and combines the views of various authors who have covered the history of the Arakan region and the descendance of the Rohingya people. The author has grouped the sources based on the writers' views and interpretations, and provided appropriate comparisons between differing points of view.

When we compare the opposing discourses regarding the history of Arakan, remarkable differences in opinions appear in two aspects. First, there is disagreement in the opinion on how long the Muslims have resided in the region. The Rohingya people demand recognition of their long historical tradition, which started more than a millennium ago with their active participation on Arakan's political, economic and cultural arena. The markedly contrasting perception is evident in the second aspect of the discourse: that the Muslims have dwelled in the Arakan region since the time of the Mrauk-U dynasty (and likely earlier). Thus, the question has arisen if the Muslims should be regarded as legally equal to the current Rohingya people. The Rohingya maintain that the pre-colonial Muslim population of the region should be regarded as their direct ancestors, while the Buddhists of the region tend to view the pre-colonial Muslim population and the post-colonial Muslim immigrants from Chittagong as distinct groups. It is important to note that the Buddhist population of Arakan prescribe to the notion (also the official policy of Myanmar's military government) that all the people

who arrived in the region after the start of the Anglo-Burmese war in 1824 should be regarded as immigrants.

Studying the research conducted so far in this field most often revealed a bias driven by the authors' emotional presuppositions and religious background which has clouded objectivity with regards to the history and descendance of the peoples of Arakan. Publishing biased views has, in turn, contributed to the arising confusion in this matter. These texts reveal the prevalent view in Myanmar of Islam being a cultural rather than an ethnic designation.

As the result of these differences in opinions and the governmental policies of Myanmar, most of the Rohingya people are deprived of citizenship and hence the respective protection of the state. This situation has created a de facto secondary class of citizens in the country irrespective of international conventions on human rights and basic freedoms. Therefore, conducting objective research on such matters and continuing to do so is essential for understanding the situation.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Maris Altsoo (28.08.1989)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Religiooni ja rahvusliku identiteedi mõju Türgi suhetele Iisraeli ja Palestiinaga.“
mille juhendaja on Mart Altsoo.

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 07.05.2014